

Андрэй РУСАКОВІЧ.

Это вам не «Последний герой»...

Это событие у нас, в Беларуси, осталось почти незамеченным. А ведь оно, можно сказать, уникальное и к нашей стране имеет непосредственное отношение: по северной ветви Великого шелкового пути, историческому водному маршруту, на лабде «Сварог» из Азовского моря через Дон и Волгу в Каспийское море отправлялась международная экспедиция, в составе которой два представителя Беларуси — ученые-историки Сергей Тарасов и Андрей Киштымов.

Длина маршрута — 2500 километров. Именно этот путь 1000 лет назад был одной из главных торговых артерий, которая соединяла страны Ближнего и Дальнего Востока с европейскими державами и использовалась как путь общения с княжествами Киевской Руси.

Для справки: проект экспедиции разработан Межотраслевой лабораторией исторических исследований Национальной Академии наук Украины и сотрудниками Института истории Национальной Академии наук Беларуси. Проект, который осуществляет Межотраслевая лаборатория, посвящен восстановлению технологий и моделированию событий эпохи IX—XVII веков. Цель исследования — воссоздание исторического прошлого.

Лада «Сварог», на которой отправились в этот год украинские и белорусские ученые по Великому шелковому пути, построена на судостроении в Чернигове. Длина судна — 12,5 м, ширина — 3,2 м, высота борта — 1,3 м, число весел — 10. При весе судна 3,5 тонны глубина осадки всего 40 см. По словам специалистов, это очень маленькое. Лада устойчива на воде, волна не переключает через борт. По своему типу лада относится к дракхерам.

Месяц назад «Сварог» по Днепру спустился до Мариуполя и отправился по маршруту, который проходит по четырем странам: Украине, России, Казахстану и Туркменистану. А места, то какие будут на пути: Астраханский заповедник, остров Коневский, устье реки Ембы и сор Мервиль Кутук (пески Каракум), полуостров Бузачи, Мангытшакский залив, Каспийский залив, море Суз, пролив Кара-Богаз-Гол...

Нынешняя экспедиция — далеко не единственная в своем роде. В 2000 году была организована экспедиция по маршруту Киев—Днепр—Черное море—Стамбул (3000 км), в 2001 — Санкт-Петербург—Великий Новгород—Смоленск—Могилев—Киев (1750 км). В 2002 году состоялась, можно сказать, исторический переход по маршруту Киев—Днепр—Черное море—Азовское море—станица Тамань (1700 км).

Ритм жизни людей в таких походах подчиняется природным законам. Вставать надо рано, в 5 утра матросы садятся за весла и — вперед. Плыть обычно до 9—10 вечера. Каждый час меняется смена на веслах.

На 2004 год запланирована научная экспедиция украинско-

Ад Берлина да Рубежаў кроць салдат пешшу

А дома яго ўжо не чакалі, бо ў сакавіку 1945 года бацькі атрымалі пахавальную, дзе значылася, што іх сын Уладзімір Кліменчыў Шуба «пал смерцю храбрых в баях за Родіну». Папалкаў над ёю, паграбавалі ўжо не верылі ў цуд, што змогуць убачыць сына. А цуд здарыўся пасля Перамой.

Шлях жыццёвай ночы ў акно Шубы нехта паграўкаў. Насцяся Нятроўна, таспалыня, пашла да акна і убачыла стаўшага за ім салдата. «Ты не груай, салдацік, у мяне самагонкі няма, ідзі свай дарогай» — пачуў салдат знаёмы голас маці. Тая думала, што гэты нехта з ваеннаслужачых з размычанага непаладкі вайсковага аэрадрома, якія заходзілі ў вёску Рубеж у пошукх спіртнога. Але гэты загаварыў: «Гэта я, мама, Валодзя, ваш сын».

А праз дзень ён развітаўся з бацькамі, каб да вечара вирнуцца ў сваю частку паблізу мястэчка Шымкавіч.

Пачынаўся яго шлях дамоў з Берліна, дзе для кулямётчыка Уладзіміра Шубы скончылася вайна. А каб дайсці да яго, давялося зладзіць ямаля франтавых дарог в Усходняй Прусіі, пад Кенігсбергам, там яго двойчы параніла — у руку і галаву. Праляжаў месяц у палым шпіталі ў сакавіку 45-га. Мушкет, атосалі з калдзёў частай паліцай Шубу загнубілі (такое заралася) і паслаў у Рубеж башкам пахавальную.

А яго паша папраўкі ў скідае 138-га стралковага палка 26-й арміі з-пад Кенігсберга, які быў узяты нашымі войскамі ў пачатку красавіка, спешна перакінулі на Олзскі плацдарм, з якога рыхтавалася завяршальная Берлінская аперацыя.

Дамаблізаваны ў 1948 годзе, Уладзімір Кліменчыў скончыў Ганцавіцкіх педву-чальшча, затым завонач, на чарзе, Пініскі настаянік інсты-тут і Магілёўскі педагагічны.

Міхась ТЫЧЫНА.

з.Сілік.

Японский подросток выпал из окна общежития МГУ

Юный футболист из Японии погиб в Москве, соробшил источ-ник в УВД Западного административного округа. «В воскресенье утром под окнами корпуса «Ж» общежития МГУ им. Ломоносова с характерными повреждениями обнаружен труп жраждана Япон-нии 1991 года рождения», — сказал источник. «Подросток в соста-ве футбольной команды города Хиросима-Хигаси прибыл в столи-цу, и временно проживал в общежитии на Ленинских горах», — пояснили в УВД.

По версии следователей, гибель молодого человека наступила в результате травмы, полученной при падении из окна.

Парижские полицейские борются с повышенной концентрацией озона

Парижская полиция приняла решение ограничить макси-мальную скорость движения автотранспорта по улицам столицы Фран-ции 30 километрами в час. Кроме того, жителям рекомендовано пользоваться общественным транспортом и на некоторое время воздержаться от поездок на личных автомобилях. Все эти меры вызваны резким ухудшением экологической ситуации на террито-рии Парижа. Сильная жара в сочетании с выхлопами привела к повышенной концентрации озона в городском воздухе. В эти дни дневная температура воздуха в Париже составила +35° С.

В Канаде 10.000 жителей эвакуированы из-за лесных пожаров

Сильный ветер и засухливая погода, установившаяся на тер-ритории канадской провинции Британская Колумбия, привели к возникновению лесных пожаров, равных которым по площади возгорания и масштабам нанесенного ущерба не наблюдалось на протяжении последних 50 лет. На территории провинции объяв-лено чрезвычайное положение. Власти планируют эвакуировать около 10.000 человек. Пожарные из соседних провинций Онтарио и Альберта вместе с военными участвуют в тушении 350 очагов возгорания. Самые сильные пожары происходят на территории Британской Колумбии, площадь одного из них составила 62 квад-ратных километров.

Афганские власти взяли в плен 20 талибов

В южных провинциях Афганистана за последние недели взяты в плен около двадцати талибов. Об этом сообщает новостное агентство Reuters со ссылкой на представителей афганских властей в провинциях Кандагар и Урузган. При этом пять талибов и два солдата афганской армии, созданный при поддержке военных инструкторов из США, были убиты. По словам кандагарского пред-ставителя, в этой провинции задержаны 19 человек, подозревае-мых в принадлежности к движению «Талибан». К операциям к се-веру и югу от Кандагара привлеклись 500 солдат афганской армии, которых поддерживали американские военнослужащие.

Среди плененных есть не только рядовые бойцы, но и известные в окрестностях Кандагара полевые командиры, такие как мулла Абдул Хамед, мулла Абдул Хаким и мулла Захир. Западные журна-листы видели в Кандагаре несколько задержанных талибов, ко-торых конвоировали через город, надев им на ноги цепи. По словам одного из задержанных, который назвал себя мулла Рахматулла, он стал сражаться на стороне талибов из-за того, что ему заплати-ли.

По словам представителя провинции Урузган, верные цен-тральной правительству солдаты захватили известного полевого командира муллу Номана, который рано утром в воскресенье пы-тался установить взрывное устройство с дистанционным управле-нием неподалеку от дома губернатора провинции.

Сын Гейдара Алиева возглавил правительство Азербайджана

Такое решение принял парламент страны, собравшийся на внеочередное заседание. Кандидатуру Ильхама Алиева на пост премьера выдвинул сам президент Азербайджана. Ее поддержал 101 депутат из 102 присутствовавших на заседании. Один из зако-нодателей не голосовал. Всего в составе азербайджанского парла-мента 125 депутатов. Согласно конституции Азербайджана, пре-мьер-министр назначается президентом с согласия парламента. До настоящего времени правительство республики возглавлял Аграт Расизаде.

Ранее Центральная избирательная комиссия Азербайджана заре-гистрировала Ильхама Алиева кандидатом в президенты респуб-лики. Выборы главы Азербайджана намечены на 15 октября 2003 года. Напомним, что сам Гейдар Алиев находится сейчас в турец-ком военном госпитале «Гольхане». Он планировал вернуться на родину до 27 июля, однако состояние здоровья не позволило ему это сделать.

В Словакии перевернулся автобус с паломниками. 11 человек погибли

В Восточной Словакии около населенного пункта Гельца перевернулся туристический автобус. 11 человек погибли, среди них 10-летний мальчик, 16 — с тяжелыми травмами находятся в местных больницах. «В автобусе находились христианские палом-ники, которые совершали поездку по святым местам», — сообщи-ли в коммюнике полиции Словакии. Автокатастрофа произошла на узкой автодороге, проложенной в лесу. Водитель автобуса на-меревался сократить путь и поэтому избрал этот путь, который практически никто не пользуется. Он не смог вписаться в один из поворотов, и автобус врезлся в дерево, после чего перевернулся.

В Пекине сдался бастовавший посол Ирака в Китае

Иракский посол в Пекине, два месяца не соглашавшийся поки-нуть Китай и забаррикадировавшийся в здании дипломатичес-кого миссии, добровольно покинул посольство. В настоящее время пока остается неясным, покинул ли посол Мавфак Аль-Ани Китай или находится в стране.

Один из представителей посольства сообщил, что бывший глава дипломатической миссии покинул здание, и в настоящее время иракцы полностью контролируют здание. Аль-Ани был на-значен послом в Китае бывшим президентом Ирака Саддамом Ха-сейном в январе текущего года. В июне американская админи-страция в Ираке отозвала посла на родину. Однако Аль-Ани за-явил, что вооружен и не хотел покидать посольства. Его местона-хождение пока неизвестно.

Администрация США предсказывает Армагеддон Интернета

Повышение активности ха-керов в последнее время может быть предельной из широкомас-штабной атаки на Интернет. С таким предупреждением высту-пили эксперты Министерства национальной безопасности США. По мнению специали-стов, сканирование незанятых участков сети усилилось в несколько раз. Пользователям предлагается установить спе-циальный патч, созданный ко-манией Microsoft. Мнение офици-альных властей поддерживают и частные корпорации, занимае-ющиеся проблемами безопаснос-ти в сети. «Хакеры могут устано-вить полный контроль не только над домашними, но и корпор-ативными компьютерами. Неле-гально считывание информа-ции и даже полное форматиро-вание дисков станут обычными проявлениями этой атаки», — прокомментировал ситуацию технический директор компании In-ternet Security Systems Дэн Ингвалсон.

Правительственные эксперты утверждают, что хамеры исполь-зуют неизвестные ранее программы. Под угрозой могут оказаться все компьютеры, использующие в качестве операционной систе-мы Windows.

150 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі

62. Хто такія езуіты?

Езуіты — гэта сябры каталі-кага манаскага «Таварыства Ісуса» (Societas Jesu), заснаванага ў 1534 годзе іспанскім шляхцічам Ігнаціем Ласкам і зацверджанага ў 1540 годзе папам Паўлам III. Па-чатковай мэтай стварэння Ордэ-на езуітаў была барацьба з Рэфар-мацыяй, распаўсюджванне праўдзівай веры Хрыстовай. Ар-ганізацыя яго грунтавалася на прынцыпах адзіназначнага (крайнік Ордэна называўся гене-ралам), цвёрдага цэнтралізацыі, безумовага падпарадкавання і жалезнай дысцыпліны.

Адным з асноўных спосабаў дасягнення сваіх мэт Ордэн лічыў узапавяненне моладзі ў духу па-божнасці і веры праз сетку кале-гіяў і акадэміяў. Езуіцкія школы былі адным з найбольшых у Еўропе. Там, як правіла, вучыліся дзеці багатых і знакамітых люд-зей, якіх вабіла высокая якасць выкладання, новая і мэтазгодная арганізацыя школьнай справы. Езуіты першымі пазылілі ўсю масу навучэнцаў на класы (па-ступені падрыхтоўкі) і распраца-валі праграмы паслядоўнага вы-вучэння прадметаў. Яны стварылі цудоўныя школыныя будыні, у-валялі дабрае абсталяванне на-вуцальных лабараторыяў, уме-ла чаргавалі заняткі з адпачынкам, пазбягалі перапаталення наву-чэнцаў, вялікую ўвагу ўдзялілі фізічнаму развіццю.

На тэрыторыі Беларусі езуі-ты з'явіліся ў Вілені ў 1569 годзе; у 1570 годзе быў закладзены Віленскі езуіцкі калегіум, пераўтвораны ў 1579 годзе ў ака-дэмію (г. зн. універсітэт). У 1581 годзе быў адчынены калегіум у Полацку; у 1584 годзе — у Нясві-жы. Да сярэдзіны XVII стагоддзя езуіты стварылі на тэрыторыі Беларусі княства Літоўскага шы-рокую сетку навучальных уста-ноў і амаль поўнаасно заса-родзілі ў сваіх руках сярэднюю і вышэйшую адукацыю. Езуіты зрабілі велізарны ўклад у беларускую культуру, з іхніх школ выйшлі шэраг знакамітых вучо-ных, грамадскіх дзеячаў і пісьменнікаў. Дзякуючы ім у Бе-ларусі да 1820 года існавала вы-сокаразвітая сістэма еўрапей-скай адукацыі (прыблізна 10 вы-шэйшых гуманітарных школ, з іх дзве акадэміі і 7 гімназій), якая была знішчана пасля акуп-цыі Беларусі Расіяй.

Асноўнай выкладання ў езуіцкіх калегіумах і акадэміях былі гуманітарныя навукі, пера-

Віленская езуіцкая акадэмія з акадэмічным касцёлам Святога Яна. Гравюра XIX стагоддзя.

дусім класічным мовы, філасо-фія і «вынес навук» — тэалогія. Праграмы навучання, складзе-ныя ў 1584 годзе, у часы генера-ла Аквавіны, былі тады найлеп-шымі і не перагледжваліся аж да сярэдзіны XVIII стагоддзя.

Высокі ўзровень адукацыі і пераважна метад выкладання прынёслі вялікую папулярнасць езуітам. Шматлікія ахвяраванні бацькоў і дарадцаў зрабілі Ордэн адным з найбуйнейшых уласнікаў у Еўропе. В умовах росту рацыяналізму і секуляры-зацы мыслення ягонага

маёмасць сталася прывабным «кавалкам» для шмат якіх ма-нархаў. Пад іх націскам папа Клімент XIV у 1773 годзе выму-шаны быў фармальна скасаваць Ордэн. У Беларусі ён праіснаваў да 1820 года (скідаў генерала была ў Полацку), да забароны яго расійскімі ўладамі.

Цяперашнім часам Ордэн езуітаў дзейнічае ў Злучаных Штатах Амерыкі, Іспаніі, Парту-галі і ў некаторых іншых краі-нах.

Аляксандр БЕЛЬСЬКІ.

63. Што такое берасцейская унія?

Партрэт Ігната Пацея на старадаўняй гравюры.

Берасцейская унія — гэта пагадненне, падпісанае ў ка-стрычніку 1596 года на царкоўных саборах у Берасці паміж найвышэйшымі правас-лаўнымі і каталіцкімі іерархамі Вялікага княства Літоўскага.

Галоўнай прычынай дэ-ля якой праваслаўная і каталіцкая царквы Вялікага княства імкну-ліся да ўз'яднання, — агульная патрэбнасць супрастаяць да-волі моцнаму на той час рэфар-мацыйнаму руху, які зрабіў значны ўплыў на жыццё верні-каў. Беларуская праваслаўная царква імкнулася да ўніі з ка-талікамі яшчэ й таку, што перад ёю паўстаў папавы з боку ўтвораны ў 1589 годзе Маскоўскай патрыярхат, што аб-вясціла сябе пераемнікам улады Канстанцінопальскай (у 1453 годзе ён быў заваяваны туркамі) і пра-тэндавала на падпарадкаванне ўсіх зямель, населеных правас-лаўнымі.

Урад Вялікага княства Літоўскага таксама падтрымлі-ваў ідэю царкоўнай уніі, бо раз-лічваў праз яе дасягнуць спакою ў гаспадарстве, спыніць нараст-ненне канфліктаў на рэлігійнай глебе. У уніі былі зацікаўлены і езуіты, якія імкнуліся пашы-рыць на ўсходзе Еўропы духоўную ўладу Рым.

Паводле ўмоў пагаднення

Ен быў адным з ініцыятараў і арганізатараў Берасцейскай уніі. (Паходзіць са старажытнага шва-цэцкага роду, выхоўваўся пры двары Жыгмонта Аўгуста і Мікалая Радзівіла Чорнага, Ад-мовіўшыся аб палітычным кар'е-ры, прысвечыў сабе служэнню Богу. У тым, што аб'яднанне правас-лаўнай і каталіцкай царквы ста-лася рэальнасцю, вялізарна заслу-га Ігната Пацея. Ён настаям-шуча аднадушыў, сустрэкаўся з іерархамі і ўплывовымі свецкімі асобамі. Ягоная асоба была эта-пама прыватна, а дадзены з'я-вілі прараканні, што неабходна шматлікіх святароў, у тым ліку і праваслаўныя кіеўскі мітрапаліт Міхаіла Пагоза, каталікаў да уніі.

Іван САВЕРЧАНКА.

64. Што такое уніяцтва?

Язеп Рунік. Гравюра XIX ста-годдзя са старадаўняга партрэта.

Уніяцтва — гэта адна з пільных хрысціянства, што паўстала ў Беларусі ў выніку Бе-расцейскай уніі 1596 года.

Пераход праваслаўных белару-саў на уніяцкую веру адбываўся паступова і рэзультатам на шмат гадоў, што дапамагала пера-ладкачы на даволі значнае на пер-шым часе непрыняцце і нават супраціў) пазбегнуць крывавых рэлігійных войнаў, як гэта было ў шэрагу краін Заходняй Еўропы. Вернікам-уніятам гарантавалася непаўнонасць традыцыйных аб-радаў і звычак. Пры канцы XVIII стагоддзя, натрыраванні анэксіі Расійскай імперыяй нашых за-мель, абсалютная большыня на-селенікаў Беларусі была уніяцкай.

Уніяцкія епіскапы дбалі пра пашырэнне школ, уласнаклен-не навучальных праграм, пра пашырэнне культуры дукцен-ства. Шмат хто з уніяцкіх свят-роў атрымліваў адукацыю ў рымскіх калегіумах.

Да уніяцтва людзей цягнула яго ўага да мясцовых нацыя-нальных-культурных традыцый, шырокае выкарыстанне ў рэлігій-ным жыцці, асабліва ў часе ка-занні, беларускай мовы. Па-аховам уніяцкай царквы беларус-кае жыццё ўмела захоўваць свае лаўныя формы. Была створана вялікая уніяцкая літаратура на беларускай мове: творы Пётры Скаргі, Папа Пацка, Язэпа Ру-скага, Язэфа Кунцішча. Ва уніяцкіх друкарнях — Віленскай і Супраськеўскай — друкаваліся

першую чаргу намераліся на-несці смяротны ўплыў на ўніяц-цаў. Пачалі са знікнення ў правас-лаўную веру найвышэйшых кіруючых урунцкай рэлігіі. І не памыліліся. У лютым 1839 года тая падпісалі акт аб «уз'яднанні» беларускай і рускай царквы з расійскай праваслаўнай. Шматлі-кія культурныя каштоўнасці, ка-нанічная літаратура уніяцкай царквы сталіся аб'ектам вы-нішчэння, ахвяраю агню.

Вернікі з абурэннем сустрэлі вестку аб далучэнні да правас-лаўна, яны не хацелі маціца па- яго правілаў і яшчэ доўга пры-трымліваліся былых царкоўных абрадаў. Асабліва не пагаджалі-ся, што ў часе літургіі гучала ма-лазразумелая ім царкоўна-славянская мова, з казанні гаварылі па-расійску. Значная частка (больш за міліён) уніяцкаў, абу-раных учыненнем гвалтам, сама-хоць перайшла ў каталіцтва.

На ўсё пераамава гісторыі — і падчас паўстання К. Калі-ноўскага, і ў перыяд адраджэння пачатку XX стагоддзя, і ў Другую сусветную вайну — у пра-расійнай часткі беларускага на-рода заўсёды ўнікала думка аб адраджэнні уніяцкай рэлігіі. Ня-мавала ў яе прыхільнікаў і сёння, асабліва сярэд моладзі.

Леанід ЛЬВІЧ.

Тэксты да ўстаўшай гісторыі

Зыммер САВІЧКО.

